

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN

AFRIKAANS HUISTAAL V2

2016

PUNTE: 80

TYD: 2½ uur

Hierdie vraestel bestaan uit 22 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Lees die volgende instruksies noukeurig deur voordat jy die vraestel beantwoord.
2. Moenie probeer om die hele vraestel deur te lees nie. Raadpleeg die inhoudsopgawe op bladsy 4 en merk die vraagnommers van die letterkundetekste wat jy bestudeer het. Lees daarna die vrae oor die tekste wat jy gedoen het en kies die soort vraag wat jy wil beantwoord.
3. Die vraestel bestaan uit DRIE afdelings:

AFDELING A: Gedigte (30)
AFDELING B: Roman (25)
AFDELING C: Drama (25)
4. Beantwoord VYF vrae in totaal: DRIE in AFDELING A, EEN in AFDELING B en EEN in AFDELING C.

AFDELING A: GEDIGTE

Gesiene gedigte – Beantwoord TWEE vrae.

Ongesiene gedig – Beantwoord die VERPLIGTE vraag.

AFDELING B: ROMAN

Beantwoord EEN vraag.

AFDELING C: DRAMA

Beantwoord EEN vraag.

5. KEUSE VAN VRAE BY AFDELING B (ROMAN) EN AFDELING C (DRAMA)

- Beantwoord SLEGS die vrae oor die roman en drama wat jy bestudeer het.
- Beantwoord EEN OPSTELVRAAG en EEN KONTEKSTUELE VRAAG. As jy die opstelvraag in AFDELING B beantwoord, moet jy die kontekstuele vraag in AFDELING C beantwoord. As jy die kontekstuele vraag in AFDELING B beantwoord, moet jy die opstelvraag in AFDELING C beantwoord. Gebruik die kontrolelys om jou te help.

6. LENGTE VAN ANTWOORDE

- Die lengte van die opstel vir die gedig is 250–300 woorde.
  - Die lengte van die opstel vir die roman en drama is 400–450 woorde elk.
  - Die lengte van die antwoorde van die kontekstuele vrae word bepaal deur die puntetoekenning van elke vraag. Beantwoord jou vrae bondig en relevant.
7. Volg die opdragte aan die begin van elke afdeling noukeurig.
  8. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is.

9. Beantwoord ELKE afdeling op 'n NUWE bladsy.
10. Voorgestelde tydsindeling:

AFDELING A: ongeveer 40 minute
AFDELING B: ongeveer 55 minute
AFDELING C: ongeveer 55 minute
11. Skryf netjies en leesbaar.

INHOUDSOPGAWE

AFDELING A: GEDIGTE			
Voorgeskrewe gedigte: Beantwoord ENIGE TWEE vrae.			
VRAAGNOMMER	VRAAG	PUNTE	BLADSY
1. 'Een sprong vir ...'	Opstelvraag	10	6
2. 'Busrit in die aand'	Kontekstuele vraag	10	7
3. 'Sonsverduistering'	Kontekstuele vraag	10	8
4. 'Safari'	Kontekstuele vraag	10	9
EN			
Ongesiene gedig: Verplichtend			
5. 'gedig vir mammie'	Kontekstuele vraag	10	10
AFDELING B: ROMAN			
Beantwoord EEN vraag.*			
6. <i>Die kwart-voor-sewe-lilie</i>	Opstelvraag	25	11
7. <i>Die kwart-voor-sewe-lilie</i>	Kontekstuele vraag	25	11
8. <i>Manaka Plek van die Horings</i>	Opstelvraag	25	13
9. <i>Manaka Plek van die Horings</i>	Kontekstuele vraag	25	13
10. <i>Vatmaar</i>	Opstelvraag	25	15
11. <i>Vatmaar</i>	Kontekstuele vraag	25	15
AFDELING C: DRAMA			
Beantwoord EEN vraag.*			
12. <i>Krismis van Map Jacobs</i>	Opstelvraag	25	18
13. <i>Krismis van Map Jacobs</i>	Kontekstuele vraag	25	18
14. <i>Mis</i>	Opstelvraag	25	20
15. <i>Mis</i>	Kontekstuele vraag	25	20

*LET WEL: Beantwoord EEN OPSTELVRAAG en EEN KONTEKSTUELE VRAAG in AFDELING B en AFDELING C onderskeidelik.

KONTROLELYS

Gebruik die kontrolelys hieronder om te kontroleer of jy die korrekte getal vrae beantwoord het.

AFDELING	VRAAG-NOMMER	GETAL VRAE BEANTWOORD	MERK (✓)
A: Gedigte (Voorgeskrewe gedigte)	1–4	2	
A: Gedigte (Ongesiene gedig)	5	1	
B: Roman (Opstel of kontekstueel)	6–11	1	
C: Drama (Opstel of kontekstueel)	12–15	1	

LET WEL: Beantwoord EEN OPSTELVRAAG en EEN KONTEKSTUELE VRAAG uit AFDELING B en AFDELING C onderskeidelik.

AFDELING A: GEDIGTE**VOORGESKREWE GEDIGTE**

Beantwoord ENIGE TWEE vrae.

VRAAG 1: OPSTELVRAAG

Lees die gedig hieronder en beantwoord dan die vraag wat volg.

Een sprong vir ... – Joan Hambidge

1 Jy wil weet
2 waarom herstel ek nie –
3 want jy het my die maan,
4 sterre en uitpansel beloof.

5 Jy stuur my na die maan
6 en à la Neil Armstrong beweeg
7 ek in die lugdrukvrue atmosfeer,
8 karteer die kraters, die stil verwoesting
9 wat jy saai, plant 'n vlaggie van rekapitulاسie
10 (dis verby, dis verby, dis ...) op die klein silw'rige planeet.

11 Danksy die verbinding tussen my en die lugskip van glas
12 genaamd poësie, keer ek weer terug na die aarde,
13 wys my foto's vir diegene wat wil sien,
14 neem stukkies maankors saam
15 en weet ná maande
16 die maan is hiér.

17 Jy wil weet
18 waarom vergeet ek nie –
19 omdat ek weet die maan
20 is beslis nie van kaas.

[Uit: *Kryptonemie*, 1989]

In die gedig 'Een sprong vir ...' ondersteun beelde, beeldspraak en stylfigure die gesprek wat die spreker met die gewese geliefde voer.

Bespreek hierdie stelling in 'n opstel van 250–300 woorde.

[10]

VRAAG 2: KONTEKSTUELE VRAAG

Lees die gedig hieronder en beantwoord dan die vrae wat volg.

Busrit in die aand – Elisabeth Eybers

- 1 Elk langs sy yl weerkaatsing in die ruit
2 sit hulle suf, met monde moeg gesluit,
3 die werkers van die stad wat huis toe gaan.
- 4 Skaduwee-skimme gly verby ... Dis laat
5 en lang ligvaandels wapper oor die straat
6 soos oor 'n dam die blinkpad na die maan.
- 7 Ons ploeg deur stormsee met ons kaperskuit:
8 die stuurman aan die wiel, die passasiers die buit
9 wat ons as slawe huis toe bring vanaand ...
- 10 Die vaartuig waggel afdraand, om die draai,
11 met skril gekners en skommelende swaai,
12 en hyg en skok en snork en swoeg opdraand
- 13 terwyl ons, soos twee kinders opgetoë,
14 mekaar toelag met glinsterende oë ...
15 Asof hul jammerlik hul lot kan raai
- 16 sit hulle suf, met monde moeg gesluit,
17 elk langs sy yl weerkaatsing in die ruit,
18 die werkers van die stad wat huis toe gaan.

[Uit: *Die stil avontuur*, 1939]

- 2.1 Watter woord in versreël 1–3 dui daarop dat die spreker nie een van die werkers is nie? (1)
- 2.2 Haal TWEE frases uit versreël 1–4 aan wat die verloop van tyd aandui. (2)
- 2.3 Die lang “a”-klank word in versreël 4–6 by herhaling gebruik. (2)
Benoem dié halfrym en gee ’n rede vir die gebruik daarvan.
- 2.4 In versreël 7–9 beleef die spreker ’n verbeeldingsvlug. (1)
Motiveer hoekom jy met dié stelling saamstem.
- 2.5 Benoem die stylfiguur in versreël 12. Wat is die gevolg van die gebruik daarvan vir die leser? Motiveer hoekom dié stylfiguur geslaagd aangewend word in die gedig. (3)
- 2.6 Wat, dink jy, is die funksie van die vergelyking in versreël 13? (1)

[10]

VRAAG 3: KONTEKSTUELE VRAAG

Lees die gedig hieronder en beantwoord dan die vrae wat volg.

Sonsverduistering – PJ Philander

1   Langsamerhand, geruisloos skuif die vlek
2   van skadu en verklein die sekelboog
3   van son tot dreigend swart die kol daar hoog
4   'n koue vreemde skemerte laat trek
5   wyd oor die vlakte waarvandaan, swygsaam,
6   'n vaal streep donkies met die kortste pad
7   oorhaastig stalwaarts swingel nog voordat
8   die skape blêr-blêr na die kraal toe gaan.
9   Oor gans die mensdom hang 'n skaduwee
10   wat alle lig van God en Christus so
11   verduister dat Sy pad onsigbaar is.
12   En ons, aan hierdie duisternis gedwee,
13   het nie 'n skaap se voorgevoel of glo
14   dat ons moet tydig Huiswaarts keer vir rus.

[Uit: *Uurglas*, 1955]

- 3.1 Skryf 'n woord uit versreël 1–4 neer wat op 'n stilte in die natuur dui. (1)
- 3.2 Gee redes waarom die gebruik van “vlek” (versreël 1) gepas is. (2)
- 3.3 Haal VIER opeenvolgende woorde uit versreël 1–8 aan wat by versreël 9 in die sestet pas. (1)
- 3.4 “... alle lig van God ...” (versreël 10)
Gee die figuurlike betekenis van dié woorde. (1)
- 3.5 Herlees versreël 12–14.
Waarom word “Huiswaarts” met 'n hoofletter geskryf? Gee ook TWEE bewyse dat die handeling van die mens in hierdie reëls ironies is. (3)
- 3.6 Watter stemming oorheers in versreël 9–14? Motiveer jou antwoord. (2)

[10]

VRAAG 4: KONTEKSTUELE VRAAG

Lees die gedig hieronder en beantwoord dan die vrae wat volg.

Safari – DJ Opperman

1 Niks
2 staan
3 stil –
4 alles
5 kry
6 voete,
7 beweeg
8 in
9 lang
10 stoete:
11 grassteeltjies,
12 kosyne,
13 stede
14 en
15 treine;
16 oor
17 Saharas
18 en
19 savannes
20 die
21 optog
22 van
23 alle
24 paaie
25 oor
26 die
27 wêreldrond
28 na
29 die
30 gaatjie
31 in
32 die
33 grond
34 o

[Uit: *Kuns-mis*, 1964]

- 4.1 Wat is 'n "safari"? Toon aan hoe dié safaribeeld op die mens van toepassing is. (2)
- 4.2 Watter betekenissooreenkoms is daar tussen "Safari" (titel), "stoete" (versreël 10) en "optog" (versreël 21)? (1)
- 4.3 Hoekom word die meervoudsvorm in reël 17 en 19 gebruik? (1)
- 4.4 Is die gebrek aan die gebruik van leestekens in versreël 16–34 doeltreffend? Motiveer jou antwoord. (1)

- 4.5 Gee DRIE moontlike figuurlike verklarings vir die “o” in die laaste versreël. (3)
- 4.6 Watter boodskap wil die spreker met die tema van die gedig oordra? Motiveer ook hoekom die tipografie die tema van die gedig ondersteun. (2)
- [10]

EN

ONGESIENE GEDIG (VERPLIGTEND)

VRAAG 5: KONTEKSTUELE VRAAG

Lees die gedig hieronder en beantwoord dan die vrae wat volg.

gedig vir mammaie – Selwyn Milborrow

- 1 die lied van jou mond
 2 was my klaasvakie
 3 toe ek nie kon slaap nie
 4 en jou oë verskrikvoëls
 5 teen al die nagmerries
- 6 wat het jy Hom gevra
 7 wat my tot vandag nog dra?
- 8 mag my gedig
 9 jou hou by my
 10 vir ewig
- 11 maar ek weet jy maak gereed
 12 vir die sonsverduistering
 13 en ek
 14 vir die val van 'n herfsblaar
- 15 wat moet ek Hom vra
 16 om jou nog 'n paar somers te spaar?

[Uit: *as die son kom oogknip*, 2002]

- 5.1 Waarom maak die gebruik van kleinletters in die titel die gedig universeel? (1)
- 5.2 Verduidelik versreël 1–3 in jou eie woorde. (1)
- 5.3 Benoem die beeldspraak in versreël 4 en sê waarom die beeld geslaagd is. (2)
- 5.4 Hoe word die versoeke in die gedig uitgehef? (1)
- 5.5 Haal die woord aan wat die spreker se wens kontrasteer en noem wat uiteindelik gaan gebeur. (2)
- 5.6 Tot watter TWEE insigte kom die spreker? Waarom is dit korrek om te sê dat die spreker met min tevrede is? (3)
- [10]

TOTAAL AFDELING A: 30

AFDELING B: ROMAN

Beantwoord in hierdie afdeling SLEGS EEN vraag oor die roman wat jy bestudeer het.

DIE KWART-VOOR-SEWE-LELIE – Eleanor Baker

Beantwoord ÓF VRAAG 6 (opstelvraag) ÓF VRAAG 7 (kontekstuele vraag).

VRAAG 6: DIE KWART-VOOR-SEWE-LELIE – OPSTELVRAAG

Die keuses wat Iris uitoefen, beïnvloed haar lewe.

Bespreek hierdie stelling in 'n opstel van 400–450 woorde.

[25]**VRAAG 7: DIE KWART-VOOR-SEWE-LELIE – KONTEKSTUELE VRAAG**

Lees die uittreksels hieronder aandagtig deur en beantwoord die vrae wat volg.

TEKS A

1	“Waarom?” het hy seergemaak gevra toe ons die aand by die huis kom en
2	soos ons gewoonte was eers 'n ruk in die motor bly sit.
3	“Ek dink nie ons pas bymekaar nie,” het ek waardig gesê.
4	Hy het my probeer soen, iets wat Richard se aansien altyd kwaai skade
5	aangedoen het. Richard het teer maar intens opgetree, sy soene het my
6	ruggraat vermurwe. Riekie, aan die ander kant, het net te menslik na my sin
7	opgetree. Ek kon sy harde asemhaling hoor, sy mond was te nat, te groot en
8	te werklik. Dit was byna onmoontlik om sy mond weg te skryf terwyl hy my
9	teen die voorste sitplek vasgedruk het.
10	“Dis verby,” het ek gesê, losgeruk en uit die motor geklim.
11	“Kry vir jou iemand anders. Ek is te jonk.” Wat ek eintlik wou sê, was dat ek
12	my krag moes spaar vir die dag as die regte Richard opdaag. Ek het die huis
13	ingeloopt en op my bed gaan lê om die volgende hoofstuk te skryf in my
14	epistel oor Richard. Uit die sitkamer het ek my ma se stem gehoor, hoog en
15	desperaat. “Hulle gaan jou hare afskeer, darling!”
16	Natuurlik het Kara nie 'n non geword nie en nog minder het Riekie van my
17	af weggebly. Ek het hom maar laat begaan op voorwaarde dat hy my nie
18	soen nie. (As VIGS toe al bekend was, het ek 'n goeie verskoning gehad,
19	maar my geslag was uitgelewer aan ons eie ordentlikheid en moes soek na
20	redes vir ons kuisheid.)

- 7.1 Hoe het Iris en Riekie se vriendskap ontstaan en watter aanvanklike optrede van Riekie het dié vriendskap vroeg-vroeg laat wankel? (2)
- 7.2 Herlees reël 4–5.
Watter karaktereienskap van Iris kom hier sterk na vore? (1)
- 7.3 Noem die plan wat Iris aanvanklik bedink het om van Riekie ontslae te raak. Hoekom het haar plan misluk? Motiveer ook waarom Ma se optrede in hierdie uittreksel geloofwaardig is. (3)

7.4 Herlees reël 12.

By watter lewensfilosofie van Iris pas hierdie uitspraak? Hoe verander hierdie filosofie deur die loop van die roman? Motiveer die geslaagdheid van dié filosofie vir die slot van die roman.

(3)

7.5 Skryf Kara se feministiese uitspraak ten opsigte van kinders neer. Watter latere gebeurtenis bewys egter die teendeel?

(2)

7.6 Watter ander manlike karakter se aandag het Iris ook aanvaar?

(1)

7.7 Waarom is dit so geslaagd dat Iris self die storie van haar en Riekie vertel?

(1)

EN**TEKS B**

1 "Kom," het die Engel gesê. "Kom."
 2 Ek het agter hom aangestrompel en eers by die deur besef ek is kaal. "Net
 3 'n oomblik," het ek gemompel en 'n trui oor my kop getrek. Ek was nog besig
 4 om my sweetpakbroek op te trek toe ek 'n nare geluid hoor en die Engel my
 5 gewelddadig in die gang uitstoot.
 6 Die badkamerdeur was toe, maar ek kon die lig onderdeur sien skyn. Die
 7 geluide wat ek gehoor het, het my wawyd wakker gemaak.
 8 "Joe-hoe," het ek saggies gesê en aan die deur geklop. "Is iets verkeerd?"
 9 Daar was geen antwoord nie, maar die skeurende, brakende geluide het
 10 momenteel opgehou.
 11 "Bettie?" het ek gevra en aan die handvat sel getrek. Dit was gesluit. Ek het
 12 met die trappe afgedraf na die kinders se kamer en ingeloer. Albei was aan
 13 die slaap. Terug op ons verdieping het ek by al twee kamers ingekyk en
 14 gesien dat Brian ook rustig slaap. Hy het op sy rug gelê, sy bultende borskas
 15 deinend in die koue. Ek het die kombers tot onder sy ken opgetrek en vinnig
 16 teruggespring toe sy gesnork van rat verander. Dit moet Bettie gewees het en
 17 ek is terug na die badkamer. "Bettie?" het ek gesis. "Dis ek. Maak oop." Ek
 18 het weer aan die handvat sel geruk en dié keer het die deur meegegee en
 19 ingeswaai na binne.
 20 Sy het in die middel van die vloer gesit, kruisbeen op die klam blou matjie,
 21 die plastiekwasgoedemmer tussen haar bene. Sy het miserabel gelyk en die
 22 reuk was oorweldigend, suur en chemies.

7.8 Waar speel TEKS B af? Tot watter besef kom Iris in die roman ten opsigte van haar idee van 'n gesinslewe? Hoe dra die ruimte tot hierdie besef by?

(3)

7.9 Iris het sekere verwagtinge van die Engel gehad.

Aan watter verwagting voldoen hy in TEKS B? Hoe misluk hy ten opsigte van Peter?

(2)

7.10 Waarvan verdink Iris vir Bettie (reël 21–22)? Hoekom is die gebeure rondom die reddingspoging ironies?

(2)

- 7.11 Die optrede van Brian se kinders dra by tot Bettie se gemoedstoestand.
Motiveer die stelling met 'n bewys uit die roman. (1)
- 7.12 Herlees reël 11–12 van TEKS A.
Benoem die soort konflik wat Iris in TEKS A ervaar. Gee 'n bewys dat Bettie dieselfde konflik met betrekking tot Brian ervaar. Motiveer met bewyse uit die roman hoe dié konflik van Iris en Bettie opgelos word. (4)
[25]

MANAKA PLEK VAN DIE HORINGS – Pieter Pieterse

Beantwoord ÓF VRAAG 8 (opstelvraag) ÓF VRAAG 9 (kontekstuele vraag).

VRAAG 8: MANAKA PLEK VAN DIE HORINGS – OPSTELVRAAG

Baas en Grace verloor albei hulle ouers in terroristevoorvalle. Hulle reageer verskillend op hierdie verlies en albei het dus vir ouma Essie in hulle lewens nodig.

Bespreek hierdie stelling in 'n opstel van 400–450 woorde. [25]

VRAAG 9: MANAKA PLEK VAN DIE HORINGS – KONTEKSTUELE VRAAG

Lees die uittreksels hieronder aandagtig deur en beantwoord die vrae wat volg.

TEKS C

1	“As ek 'n dop of twee inhet, moet ek nie aan Grace dink nie. Dit gee my die
2	blues. Dit was my job om vir haar te gaan sê haar ma en pa is dood, weet jy.”
3	Grace sit haar hand oor sy mond. “Die kos is amper gaar,” sê sy sag.
4	Baas se oë is op Grace. “Jy het nie die nag by Ngweze vir my gesê of die
5	mense wat jou pa en ma doodgemaak het ooit gevang is nie.”
6	“Die troepe wat die landmyn gestel het, is deur die Zambiese soldate
7	agtervolg, maar hulle het oor die Namibiese grens gevlug. Hulle is nie gekry
8	nie.”
9	“Was dit Namibiese troepe?” vra Baas.
10	“Nee, Suid-Afrikaners. Ek ... ek sal gaan kyk of die kos al reg is.”
11	Dis lank stil in die slaaprondawel.
12	Baas maak die Bybel oop. “‘To our eldest son Dennis’,” lees Baas vir
13	Whitey wat op die binneblad staan. “‘On his 30th birthday. May our Father in
14	heaven be with you on your journey and forever. From your father and mother
15	Dennis and Jennifer Chipman. 29th October 1870.’ ”
16	Whitey sak op die bed neer. Hy vat die Bybel stadig uit Baas se hande en
17	staar na die inskrywing. Dan kyk hy op na die portret teen die muur en kom
18	op sy voete.
19	“En hy was nie tien of twintig jaar hier in Barotseland nie, Baas Dennis
20	Chipman,” sê Baas. “Dit was nege en twintig jaar. Jy is reg. Dit was 'n tough
21	Old Canadian daardie.”

- 9.1 Waarom verskil Grace se optrede teenoor Whitey (reël 3) van haar optrede teenoor Baas? (2)

- 9.2 Herlees reël 4–5.
Gee TWEE redes waarom Baas nie in Ngweze vir Grace oor haar ouers se dood uitgevra het nie. Gee TWEE redes waarom hy haar wél later in die roman oor haar ouers se dood uitvra. (4)
- 9.3 In watter opsig beïnvloed Grace se antwoord in reël 10 Baas se verhouding met die plaaslike inwoners? Waarom is dit belangrik in die konteks van Baas se verblyf op Manaka? (2)
- 9.4 In reël 10 dui die ellips aan dat Grace sonder woorde is.
Motiveer haar reaksie. (1)
- 9.5 Wat suggereer die stilte (reël 11) in die slaapron dawel? (1)
- 9.6 Wat impliseer Baas met sy woorde in reël 12–15? Waarom is Whitey se optrede in reël 16–17 geloofwaardig? (3)

EN**TEKS D**

1	“Dankie, ouma Essie,” sê hy. “Ek het dit nie meer nodig nie.”
2	“Meneer Baas kan vir ons bid,” sê meneer Jos.
3	Die mense om die bed vat hande. Hulle bly lank so staan met hulle koppe
4	gebuig.
5	“Dankie, Here. Amen,” sê Baas.
6	“Amen,” sê meneer Jos. Hy staan uit die pad dat Baas verby die buffet kan
7	skuur. “Miskien sal ons vir haar ’n plek kan gee waar al haar goed sal inpas,”
8	sê hy en vryf sy hande teen mekaar.
9	“Die deure en die vensters vir die kerk en vir die huis het gekom,” sê Baas.
10	By sy kamp dra Baas Morena se horings teen die bult uit en slaan dit bokant
11	Manaka se naambord teen die stutpaal vas.
12	Meneer Johnnie help hom om die planke en die stutpaaltjies te verf vir die
13	bankies wat onder die worsboom gebou moet word. ’n Groot voertuig ratel
14	tussen die ysterklipkoppe in die hoofpad tot stilstand. Whitey kom in sy blou
15	oorkap teen die bult af geloop.
16	“Howzit?” Hy hou Baas aan die skouers vas. “Ek het maar daar bo
17	stilgehou,” sê hy toe Baas nie antwoord nie. “Ek kom eintlik net hoor of ek nie
18	daardie seuntjie by jou kan leen nie. Ek wil hom stuur.”
19	“Ja, hy is groot genoeg om gestuur te word. Ons moet net hoor of hy
20	gestuur wil word. Sitali!”
21	“Ek sal voor vanaand terug wees.” Whitey sit sy hand op Sitali se kop.
22	“Wat die Land Rover,” bied Baas aan.

- 9.7 Herlees reël 1–9.
- 9.7.1 Wat is dit wat Baas vir ouma Essie teruggee en wat is die simboliese waarde van sy daad? (2)
- 9.7.2 Ondersteun Baas se woorde in reël 5 én reël 9 sy optrede in dié uittreksel? Motiveer jou antwoord. (2)

- 9.8 Baas se optrede in reël 10–13 bewys dat sy innerlike konflik opgelos is. Gee redes vir hierdie stelling. (3)
- 9.9 Dink jy daar is ooreenkomste tussen die optrede van Whitey (TEKS C, reël 17) en Baas (TEKS D, reël 22)? Motiveer jou antwoord. (3)
- 9.10 Waarom wil Whitey die seuntjie (reël 19) leen? (1)
- 9.11 Waarom is die alomteenwoordige verteller in TEKS D gebruik? (1)
- [25]

VATMAAR – AHM Scholtz

Beantwoord ÓF VRAAG 10 (opstelvraag) ÓF VRAAG 11 (kontekstuele vraag).

VRAAG 10: VATMAAR – OPSTELVRAAG

Tant Wonnie het letterlik en figuurlik verliese op Vatmaar gely.

Bespreek hierdie stelling in 'n opstel van 400–450 woorde.

[25]

VRAAG 11: VATMAAR – KONTEKSTUELE VRAAG

Lees die uittreksels hieronder deeglik deur en beantwoord dan die vrae wat volg.

TEKS E

1	Ja, my Baas.
2	En jy, dief, wat is jou naam?
3	Yvonne Müller, sê Tant Wonnie. Sy het haar hande gewys en gesê: Ek
4	het nog nooit 'n ring aan my vingers gehad nie, Mineer, nie vandat ek myself
5	ken nie.
6	En jy is van Vatmaar? vra hy sonder om enige notisie te vat van wat Tant
7	Wonnie sê.
8	Ja, Mineer.
9	Tant Wonnie draai na die ander mense wat nader gestaan het om seker
10	te maak dat hulle niks mis nie.
11	Ek het 'n man gehad vir wie ek ag kinders in die wêreld gebring het. Hy
12	het my nooit 'n ring gegee om aan my vinger te sit nie, sê sy en laat haar
13	hande sien. Daar wás 'n ring, maar dit was om onse harte, ons kon dit nooit
14	verloor nie, nie eers in die dood nie. My vingers is gemaak vir werk.
15	Toe, is agterna vertel, het daar 'n traan uit haar linkeroog gekom, die een
16	waarmee sy nie kon sien nie omdat die perdeby haar jare terug daar gestee
17	het.
18	Hulle het doodstil na haar staan en kyk, dié mense vir wie sy gehelp en
19	gewerk het vir wat hulle haar ook al wou gee en vir wie sy nooit gesê het dis
20	nie genoeg nie. Party het aspris misbruik gemaak van haar goeie geaardheid
21	en net gesê: Kom môre. Tant Wonnie het nooit die volgende dag
22	teruggegaan vir die betaling nie en net vir haar dogters gesê: Ons is nie
23	betelaars nie. Sy was van 'n hoër statuus as hulle en het aardse armoede
24	geken.

- 11.1 Herlees reël 2.
Waarom kan Oom Flip en Bennie O'Grady ook as diewe beskou word? (2)
- 11.2 Waar is die fiktiewe nedersetting, Vatmaar, geleë? (1)
- 11.3 Hoekom word Tant Wonnie as 'n dief (reël 2) beskou? Waarom praat hierdie persoon so met Tant Wonnie? (2)
- 11.4 Watter funksie verrig die verteller in TEKS E? (1)
- 11.5 Hoe word die wit man in reël 6–7 en die Müller-vroue in die roman gestereotipeer? (2)
- 11.6 Herlees reël 11–14.
Watter belangrike lewenswaardes word hier aangevoer? Dink jy hierdie waardes is vandag nog in ons samelewing aanwesig? Motiveer jou antwoord. (3)
- 11.7 Wat is die stemming in reël 18–20? (1)
- 11.8 Watter karaktereienskappe van Tant Wonnie kom in reël 21–23 na vore? Waarom is die inwoners van Vatmaar se optrede teenoor Tant Wonnie onregverdig? (3)

EN**TEKS F**

1 Wat het die sersant gesê toe jy hom die diamant gee?
 2 Baas, hy het gesê hy het al gehoor dat 'n mens hulle in die strate kan
 3 optel, maar hy het dit nooit geglo nie en dat ek die grootste aap is wat hy nog
 4 ooit teëgekomp het. Hy het gevra wat my naam is en ek het gesê Hendruk
 5 Jannewarie. Toe sê hy die aanklag is handel in ongeslypte diamante sonder
 6 lisensie en besit van 'n ongeslypte diamant. Die sersant het toe geroep:
 7 Konstabel! en 'n swart poeliesman het gekom en die sersant het vir hom
 8 gesê om my deur te soek en toe te sluit.
 9 Toe maak die magistraat keel skoon en vra: What has the accused to say
 10 before sentence is passed?
 11 Terwyl hy die Bybel 'n laaste kyk uit die hoek van sy oog gee, het Oom
 12 Hendruk gedink: Noulat ek die waarheid vertel het, sal die waarheid my
 13 vrymaak.
 14 Hy het 'n rukkie nagedink en toe sê hy: Ek het nie die klip gesteel nie, ek
 15 het hom opgetel. Dit het aan die aarde behoort. Net soos kos uit die aarde
 16 uitgehaal en vir geld verkoop kan word, so behoort blink klippies ook verkoop
 17 te kan word. Die verskil lê by die mense.
 18 Die hofsaal was volgepak met bruinmense, sy mense. 'n Hele paar het
 19 gemompel: Dit is waar.
 20 Stilte! skree die poeliesman.
 21 Na 'n rukkie sê die magistraat: Ignorance of the law is no excuse, eight
 22 years hard labour. Take him away.

- 11.9 Motiveer waarom dit korrek is om te sê die handeling van die geregsdienaars in TEKS E en TEKS F stem ooreen. (1)
- 11.10 Watter algehele mening heers in Vatmaar oor mense wat Engels praat (reël 9–10)? Is hierdie mening geregverdig binne die konteks van die roman? Motiveer jou antwoord. (2)
- 11.11 Gee TWEE redes waarom die verwysing na die Bybel in reël 11 ten opsigte van die predikant ironies is. Waarin is die ironie van Hendruk se woorde in reël 12–13 geleë as jy die verdere gebeure in die verhaal in gedagte hou? (3)
- 11.12 Herlees reël 14–22.
Gee TWEE redes waarom hierdie gedeelte by die romantitel aansluit. Dink jy Hendruk se optrede sê iets oor eietydse probleme in Suid-Afrika? Motiveer jou antwoord. (4)
- TOTAAL AFDELING B: 25**

AFDELING C: DRAMA

Beantwoord in hierdie afdeling SLEGS EEN vraag oor die drama wat jy bestudeer het.

KRISMIS VAN MAP JACOBS – Adam Small

Beantwoord ÓF VRAAG 12 (opstelvraag) ÓF VRAAG 13 (kontekstuele vraag).

VRAAG 12: KRISMIS VAN MAP JACOBS – OPSTELVRAAG

Antie Grootmeisie en Blanchie het 'n invloed op Map Jacobs, terwyl Blanchie en Maud Cavernelis beïnvloed.

Bespreek hierdie stelling in 'n opstel van 400–450 woorde.

[25]**VRAAG 13: KRISMIS VAN MAP JACOBS – KONTEKSTUELE VRAAG**

Lees die uittreksels hieronder aandagtig deur en beantwoord die vrae wat volg.

TEKS G

1	CYRIL:	..., hy's lucky vir parole nou al!
2		<i>Hulle speel.</i>
3	RICHIE:	Maar daa' was mos extenuating circumstances, daai tyd, jy wiet ...
4	CYRIL:	Ga!
5	RICHIE:	Anyway, 'is seker oek nie ons biesagheit nie ...
6	CYRIL:	Shit, hoe praat jy dan nou nes ou Tommy! (<u>Lag.</u> <i>Hulle speel hulle kerrim. Die kerrimskyfies is "kinders".</i>)
7		
8		Hê, my kinners is darem weer stout vi'dag!
9	RICHIE:	Stoot, jong, stoot!
10		<i>Hulle speel.</i>
11	CYRIL:	Hê, die ou-lady het toe nooit weer eintlik gepraat nie, nè?
12	RICHIE:	Ja! Sy loep ma' altyd so silent-silent ...
13		<i>Hulle speel.</i>
14	CYRIL:	Hulle sê sy's stom, ek mien, lat sy haar praat geverloor het daai selfde aand nog toe dit gebeur het ... Sy sê glo net 'n woord hier en daar, ma' dis al ...
15		
16		
17	RICHIE:	'Is hearty ...
18	CYRIL:	Ja.
19		<i>Hulle speel.</i>
20	RICHIE:	Hê, my kinnertjies, kom dan nou, kom dan nou!
21		<i>Hulle speel.</i>
22	RICHIE:	'It was die shock van die ding, daai aand, sê hulle ...
23	CYRIL:	Concentrate op die game, man!
24	RICHIE:	'It kán so gebeur, sê hulle ...
25	CYRIL:	Ek sil nie wiet nie, man, ek is nie 'n psichiatrie' nie. Speel!
26		<i>Hulle speel.</i>
27	RICHIE:	'It was glo daai anner vark, Gappie Martin, se skuld eintlik ... daai aand ... Hulle't altyd gesê 'is hý wat die hele ding begin het, daai
28		aand ...
29		

30	CYRIL:	Ma' Map was die leader, man ... Hy was mos altyd die leader ...
31		Ennie leader moet die responsibility vat ... Hulle ammal was vuil
32		varke ...
33	RICHIE:	Hel, wiet jy hoe bly was ek ek was nie daai aand saam nie!
34		<i>Hulle speel.</i>

- 13.1 Hoekom word Map op parool vrygelaat (reël 1)? Waarom beskou Map homself gelukkig om nou reeds op parool vrygelaat te word? (2)
- 13.2 Wat was die versagtende omstandighede waarna Richie in reël 3 verwys? (1)
- 13.3 Wat verklap Richie se woorde in reël 5 oor hom? Waarom is die woorde ironies? (2)
- 13.4 Wat is die funksies van die onderstreepte toneelaanwysings in reël 6–7? (2)
- 13.5 Hoe dra die dialoog in reël 14–16 by om spanning te versterk? (2)
- 13.6 Herlees reël 27–34.
- Cyril en Richie se uitgesprokenheid en veroordeling van Map en sy bendelede is ongeregverdig. Stem jy saam met hierdie stelling? Motiveer jou antwoord uit die drama. (3)

EN

TEKS H

1	LA GUMA:	Kamma yt die tronk yt. Na dit toe. (<i>Hy wys, bars dan uit van die lag.</i>) An' you know, what really gets me? La die mense almal
2		actually nog bid! Nog in die Here in glo! Praise the Lord, en al
3		daai jazz!
4		
5	CAVERNELIS:	Wel ...
6		<i>Bo by die woonstelvenster verskyn Blanchie se gesig weer, om</i>
7		<i>te sien wat haar pa ophou. Sy roep dan.</i>
8	BLANCHIE:	Daddy! Daddy!
9	LA GUMA:	En ek hoor Map Jacobs is oek kamma gebekeer!
10	CAVERNELIS:	Ek kom, Blanchie ...! Okay, goodnight, mister La Guma ...
11	LA GUMA:	<i>(is nog nie klaar gepraat nie. Cavernelis huiwer weer.)</i>
12		Weet jy hoekom hulle vir hom Map ge-call het? You know
13		why?
14	CAVERNELIS:	<i>('n bietjie meer ferm)</i> Maar ... ek stel nie belang nie, mister La
15		Guma ...
16	LA GUMA:	Omlat hy ge-tattoo is oor sy hele lyf. (<i>Hy wys.</i>) That beautiful
17		body, hoekô moet hy dit nou so gaan opmess! Allerhande
18		merke, like, to identify himself! Daai's wat 'n man doen as jy
19		desperate is, in 'n plek soes dié. (<i>Hy wys weer na die geboue.</i>)
20		In dié ... wasteland ... 'is dieselde ding, man, soes wat die
21		mense hierso hulle grys hyse paint, die een bright red ennie
22		anner een bright blue, en die een paint 'n eagle
23		op sy deur, en die anner een vir Superman, an' so on.

24	Verstaan jy, mister Cavernelis! 'Is soes tattoos, man, dieselfde
25	... You search for something, man. As jy 'n regte mens is, dan
26	wil jy wiet waar jy aan is en waar jy af is, waar jy stáán.
27	Understand?

13.7 Watter spesifieke rol vervul La Guma in hierdie drama? (1)

13.8 Herlees reël 1–4.

Benoem die fisiese ruimte waarin La Guma en die ander inwoners hul bevind. Hoe beïnvloed dié ruimte hulle gemoedstoestand? Noem ook TWEE oorsake van hierdie invloed. (4)

13.9 Hoekom sê Cavernelis in reël 14 hy stel nie belang nie? (1)

13.10 Watter tema van die drama kan uit La Guma se woorde in reël 20 afgelei word? (1)

13.11 Wat is die verband tussen die tatoeëermerke en die huise op die Kaapse Vlakte (reël 21–25)? Dink jy dat hierdie verband ook op Cavernelis van toepassing is? Motiveer jou antwoord. (3)

13.12 Die woorde in reël 24–27 bevestig *Krismis van Map Jacobs* as 'n voorbeeld van protesteater.

Wat is die protes wat Adam Small met hierdie drama wou aanteken? Gee voorbeelde uit die drama waarmee hy probeer om dié protesboodskap oor te dra. (3)

(3)
[25]

MIS – Reza de Wet

Beantwoord ÓF VRAAG 14 (opstelvraag) ÓF VRAAG 15 (kontekstuele vraag).

VRAAG 14: MIS – OPSTELVRAAG

Die sirkus het 'n belangrike invloed op die drama.

Bespreek hierdie stelling in 'n literêre opstel van 400–450 woorde. [25]

VRAAG 15: MIS – KONTEKSTUELE VRAAG

Lees die uittreksels hieronder aandagtig deur en beantwoord dan die vrae wat volg.

TEKS I

1	GERTIE:	Daarom is ons so dankbaar ...
2	MEISIE:	(<i>verskyn in die deur</i>) Ek is klaar, Ma.
3	MIEM:	Goed so, my kind.
4	GERTIE:	Ek was besig om te sê dat ons so dankbaar is om u vanaand
5		by ons te hê. (<i>Loop versigtig met 'n oorvol koppie koffie na</i>
6		<i>die KONSTABEL.</i>)

7	KONSTABEL:	Ek is bly ek kan van diens wees.
8	MIEM:	En maak toe die deur, Meisie!
9	GERTIE:	Hier, Konstabel. Ek is jammer ... Ek het 'n bietjie gestort in
10		die piering.
11		<i>(MEISIE maak die deur toe. Die sirkusmusiek word nie meer</i>
12		<i>gehoor nie.)</i>
13	KONSTABEL:	Alles reg, Juffrou. <i>(Maak sy keel skoon)</i> Ek hoop nie u neem
14		aanstoot nie, maar dit val my op dat u u miskien blind staar
15		teen die feite.
16	MIEM:	Hoe so, Konstabel?
17	KONSTABEL:	Al hierdie feite is tog ooglopend. Maar daar is ander
18		gegewens ... wat u miskien misgekyk het.
19	GERTIE:	En wat sou dit wees, Konstabel?
20	KONSTABEL:	<i>(kil)</i> Ek het al te veel gesê. Kom ons laat dit daar. <i>(Klap sy</i>
21		<i>hande saam)</i> Nou wel, as u dan die saak oopgevelek het, is
22		dit seker waarom ek hier is. Miskien koester die persoon ... of
23		persone ...
24	GERTIE:	Ag nee, Konstabel! Is daar dan meer as een?
25	KONSTABEL:	'n Mens weet nooit. Enigiets is moontlik.
26	MIEM:	Ja, dit is waar. <i>(Aan MEISIE)</i> Vir wat staan jy by die venster?
27		Kom sit en maak jou sak klaar.
28	MEISIE:	Ja, Ma.
29		<i>MEISIE gaan sit en werk verder.</i>

- 15.1 Die ellips in reël 1 dui aan dat Gertie in die rede geval word.
Wat wil sy vir Konstabel sê? (1)
- 15.2 Waarom vind Meisie dit nodig om haar teenwoordigheid in die kombuis te verduidelik? (2)
- 15.3 Hoekom is Gertie dankbaar vir Konstabel se teenwoordigheid? (3)
- 15.4 Dink jy Konstabel se woorde in reël 7 is opreg? Motiveer jou antwoord. (1)
- 15.5 Herlees reël 8.
- 15.5.1 Hoe ondersteun hierdie woorde van Miem haar rol as ma? Dink jy die woorde ondersteun die tema? Gee EEN rede vir jou antwoord. (3)
- 15.5.2 Waarom is Miem se woorde ironies? (1)
- 15.6 Herlees reël 13–18.
Skryf TWEE frases neer wat by die titel van die drama aansluit. (2)
- 15.7 Dink jy Konstabel se woorde in reël 25 is funksioneel? Motiveer jou antwoord. (2)

EN

TEKS J

1	KONSTABEL:	En daar staan sy in haar onderklere. Onderklere van kant
2		en sy.
3		<i>GERTIE kyk in ekstase na haarself in die denkbeeldige</i>
4		<i>spieël.</i>
5	KONSTABEL:	Sy kyk weer na haarself. Sy streel haar palms stadig langs
6		haar sye af.
7		<i>GERTIE streel haar palms langs haar sye af. Sy sug van</i>
8		<i>plesier.</i>
9	KONSTABEL:	Sy word twee mense. Sy begeer. En sy word begeer.
10		<i>GERTIE kyk byna in 'n beswyming na haar 'beeld' in die</i>
11		<i>'spieël'. Skielik gaan 'n deur oop. Die geluid van die wind hou</i>
12		<i>op. Daar is voetstappe in die gang. GERTIE lyk verward,</i>
13		<i>asof sy skielik wakker skrik. Sy gryp haar bloes en</i>
14		<i>haarnaalde van die tafel af en verdwyn vinnig deur die</i>
15		<i>agterdeur. Die agterdeur klap hard agter haar toe. Na 'n</i>
16		<i>oomblik verskyn MIEM in die deur. Oor haar arm is 'n pienk</i>
17		<i>komers.</i>
18	MIEM:	En wie is so skielik hier uit?
19	KONSTABEL:	Dit is juffrou Gertie.
20	MIEM:	<i>(snork)</i> Dit is seker weer die vars lug en die oefening. Dit is
21		regtig onverstandig van haar. Op so 'n aand. Ek is darem
22		seker Wagter sal 'n ogie oor haar hou. Ek het net die
23		komers gebring. As u so 'n bietjie wil skuins lê op die bank.
24		Nou ja, goeienag, Konstabel. En weer eens dankie.
25	KONSTABEL:	Goeienag, Mevrouw.
26		<i>MIEM huil skielik en sak op 'n stoel by die tafel neer.</i>
27	KONSTABEL:	Wat makeer, Mevrouw?
28	MIEM:	Dit is so lank laas ... lank laas ...

- 15.8 Gee TWEE redes vir Gertie se “ekstase” in reël 3 en skryf EEN woord uit reël 10–12 neer wat hierdie ekstase bevestig. Dui aan dat Gertie se ekstase met die tema verband hou. (4)
- 15.9 Die gebruik van die wind (reël 11–12) is effektief. Motiveer die stelling. (2)
- 15.10 Wat verklap die toneelaanwysing in reël 20 ten opsigte van Miem se karakter? (1)
- 15.11 Vergelyk Miem se optrede in reël 26–28 van TEKS J met reël 26–27 van TEKS I.
- Gee 'n rede vir Miem se optrede in elk van die twee verwysings. Dui aan in watter opsig Miem in hierdie drama 'n onverantwoordelike ma vir Meisie is. (3)

[25]

TOTAAL AFDELING C: 25
GROOTTOTAAL: 80